

**Міністерство охорони здоров'я України
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
КОНТРОЛЮ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ МІНІСТЕРСТВА
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»**

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

**Державна установа «Інститут громадського здоров'я імені
О.М.Марзєєва НАМН України», м. Київ**

Дніпропетровський державний медичний університет

**ДУ «Інститут медицини праці імені Ю.І. Кундієва» НАМН
України, м. Київ**

Т Е З И

**Науково-практичних та наукових робіт на тему
«Моніторинг, аналіз та оцінка ризиків стану здоров'я населення
Запорізької області»**

***м. Запоріжжя
2025 рік***

до 348 ізолятів (7,3%) у 2024 р.. Важливим є і суттєве збільшення *Morganella morganii* – з одного ізоляту у 2022 році до 38 випадків у 2024 р., що відображає їх поступове входження до клінічно значущих патогенів. Додатково у структурі з'явилися раніше рідкісні види, як-от *Serratia rubidaea*, *Serratia liquefaciens* та *Providencia alcalifaciens*, що свідчить про розширення спектра потенційних збудників.

Висновки.

Застосування колістину супроводжується змінами у структурі збудників гнійно-септичних інфекцій з домінуванням бактерій, які мають природну резистентність до нього. Це вимагає посилення мікробіологічного моніторингу, обережного використання поліміксинів та **призначення комбінованої терапії**, коли колістин застосовується у поєднанні з іншими антибактеріальними препаратами, активними проти *Morganellaceae*.

Епідемічна захворюваність та протиепідемічний захист населення за 2021 – 2023 роки

Москаленко Д.Є.

ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ»,

Науковий керівник – к.мед.н., доцент кафедри загальної гігієни, медичної екології та профілактичної медицини ЗДМФУ Федорченко Р.А.

Актуальність. Інфекційна захворюваність в Україні у 2021 – 2023 роках характеризується високою суспільною значущістю, що зумовлено пандемією COVID-19, військовими діями та змінами у системі епідеміологічного нагляду. Установлено, що пандемія вплинула на циркуляцію респіраторних і нереспіраторних інфекцій, що призвело до трансформації структури захворюваності. Доведено, що збройна агресія, починаючи з 2022 року, спричинила руйнування медичної інфраструктури, ускладнила доступ до профілактичних програм і вакцинації, що підвищує ризики локальних спалахів. Водночас внутрішня та міжнародна міграція населення створює додаткові умови для поширення туберкульозу, кишкових інфекцій та інших захворювань.

Матеріали та методи. Дослідження виконано у вигляді ретроспективного описового епідеміологічного аналізу інфекційної захворюваності населення України протягом 2021 – 2023 рр. У роботі використано офіційні дані Центру громадського здоров'я МОЗ України, зокрема щорічні та щомісячні звіти (форми № 1 та бюлетені). Методи дослідження включали аналіз динаміки, структури, середніх та інтенсивних показників, а також порівняння регіональних особливостей.

Результати досліджень. Встановлено, що у 2021 році зареєстровано 8 327 514 випадків інфекційних і паразитарних захворювань, у 2022 році – 5 288 211, а у 2023 році – 5 348 743 випадки. Визначено, що загальна захворюваність у 2023 році порівняно з 2021 роком зросла на 2,73%. Доведено, що найбільшу частку у структурі захворюваності складають гострі респіраторні вірусні інфекції (разом із COVID-19): 98,7% у 2021 році та 97,7% у 2023 році. Водночас

на неінфекційні захворювання припадало 1,34% у 2021 році та 2,3% у 2023 році.

Встановлено суттєві регіональні відмінності. Найвищі показники захворюваності на ГРВІ у 2023 році спостерігалися у Київській області (26 307,6 на 100 тис. населення; приріст +44,1%) та Житомирській області (23 400,47; приріст +20,1%). Найнижчі показники відзначено у регіонах, де тривають активні бойові дії: Донецька (1 251,45 на 100 тис.), Херсонська (1 526,84), Запорізька (7 066,36).

Щодо інших нозологічних груп, встановлено, що провідне місце посідали гострі кишкові інфекції. У 2023 році зареєстровано 28 703 випадки ГКІ невстановленої етіології (70,01 на 100 тис. населення), що на 24,63% перевищує рівень 2022 року (23 031 випадок; 55,61). Найвищі показники мали місце в Одеській (183,9), Львівській (146,4) та Вінницькій (141,1) областях, найнижчі – у прифронтових регіонах. Встановлено, що захворюваність на вітряну віспу зросла з 46,99 на 100 тис. у 2022 році до 96,64 у 2023 році, особливо у Тернопільській та Кіровоградській областях.

Зафіксовано зниження захворюваності на ротавірусну інфекцію до 3000 випадків у 2023 році та на шигельоз (з 0,53 на 100 тис. у 2021 р. до 0,47 у 2023 р.), тоді як сальмонельоз мав тенденцію до зростання (з 8,03 до 10,8 на 100 тис.). У 2023 році захворюваність на ентерити, коліти, гастроентерити та харчові токсикоінфекції, спричинені встановленими збудниками, становила 21 701 випадок (52,93 на 100 тис.), із найвищими рівнями у Хмельницькій, Київській та Львівській областях.

Встановлено, що серед паразитозів домінують гельмінтози. Аскаридоз мав тенденцію до зростання (36,85 у 2022 р. до 40,56 у 2023 р.), з найбільшими показниками у Івано-Франківській, Львівській та Тернопільській областях. Ентеробіоз, навпаки, знизився з 33,3 у 2021 році до 21,4 у 2023 році. Найвищі показники ентеробіозу спостерігалися у Волинській, Тернопільській та Вінницькій областях.

Окремі нозології мали спорадичний характер. У 2023 році зареєстровано поодинокі випадки холери (1), черевного тифу (1), паратифів (1), туляремії (1), бруцельозу (2), правця (6), дифтерії (1), сказу (1), кліщового енцефаліту (1). Вперше за останні 10 років підтверджено випадок холери у Запорізькій області у дитини 2012 р. н.

Відзначено, що зоонозні інфекції також мали тенденцію до зростання. Хвороба Лайма у 2023 році подвоїла показники (з 5,9 до 11,9 на 100 тис.), особливо у Полтавській, Сумській та Вінницькій областях. Установлено смертельний випадок сказу у Вінницькій області від домашньої кішки. Водночас рівень вірусних гепатитів зріс із 12,9 на 100 тис. у 2021 році до 24,3 у 2023 році, причому найбільший приріст виявлено щодо гепатиту А (у 2,7 рази), гепатиту В (1,5 рази) та гепатиту С (1,8 рази).

Аналіз охоплення імунізацією населення України у 2021 - 2023 роках показує, що у 2022 році відбувся різкий спад показників вакцинації, пов'язаний із пандемією COVID-19 та початком повномасштабної війни, проте у 2023 році спостерігається поступове відновлення рівнів щеплень до близьких до

докризових. Найбільш стабільним залишалось охоплення вакцинацією проти туберкульозу: 81,8% у 2021 році, зниження до 71% у 2022 році та зростання до 83,5% у 2023 році. Схожа динаміка простежується щодо гепатиту В, який знизився з 78,8% у 2021 році до 62,4% у 2022 році, але вже у 2023 році охоплення зросло до 79,2%, причому для дітей до року воно сягнуло 84,9%.

Імунізація проти поліомієліту у 2022 році значно знизилася (66,7% у дітей 18 місяців, 63,4% у 6-річних та 58,9% у 14-річних), проте у 2023 році показники покращилися до 85,5%, 82,3% та 78,9% відповідно, що свідчить про відновлення планових щеплень після кризових обставин. Вакцинація проти кашлюку, дифтерії та правця також мала спад у 2022 році (72,9% серед дітей до року, 71,9% — у 18 місяців, 68,2% — у 6 років), але у 2023 році ситуація стабілізувалася (83,4%, 82,7% та 70,9 % відповідно). Охоплення серед підлітків 16 років і дорослих залишалось нижчим за рекомендовані рівні (78,3% та 40 – 52% відповідно).

Щеплення проти Ніб-інфекції у дітей до року залишаються одними з найвищих, але з коливаннями: 90,9% у 2021 році, зниження до 74% у 2022 році та зростання до 86,4% у 2023 році. Аналогічна динаміка спостерігається і серед дітей 1 року життя. Імунізація проти кору, паротиту та краснухи знизилася у 2022 році (88,5% → 74,1% у дітей 1 року, 86,8% → 69,1% у 6-річних), але у 2023 році покращилася до 92,4% та 87,3% відповідно.

Регіональний аналіз за 2023 рік виявив суттєву різноманітність показників. Найвищі рівні охоплення вакцинацією проти туберкульозу спостерігалися в Сумській, Херсонській та Хмельницькій областях, найнижчі - у Закарпатській, Полтавській та Київській. За поліомієлітом лідерами були Херсонська, м. Київ, Рівненська та Кіровоградська області, а найнижчі показники - в Одеській, Львівській та Донецькій областях. Охоплення АКДП варіювало від 100% у Херсонській до 70,6 % у Закарпатській. Вакцинація проти кору, паротиту та краснухи була високою у більшості областей (понад 90%), найнижчі показники відмічено у Закарпатській та Чернівецькій. Охоплення Ніб-щепленням у 1 рік залишалось найнижчим серед усіх вакцин (від 96,5% у Рівненській до 54 – 56% у Чернівецькій, Івано-Франківській та Хмельницькій). Вакцинація проти гепатиту В у дітей до 1 року коливалася від 98,9% у Запорізькій до 67,2% у Хмельницькій.

Висновки. Вважаємо, що зростання інфекційної захворюваності за окремими нозологічними групами в Україні у 2021 – 2023 роках пов'язане з низкою факторів: широкомасштабною збройною агресією, руйнуванням медичної та протиепідемічної інфраструктури, активними міграційними процесами, відсутністю даних із тимчасово окупованих територій, зростанням випадків самолікування та обмеженим доступом до медичної допомоги. Результати дослідження підтверджують необхідність посилення епідеміологічного нагляду та відновлення системи вакцинопрофілактики в умовах воєнного часу.

виділеної від хворих з інфекцією дихальних шляхів, за 2022 – 2024 роки. Кряжева Н.П., Хандога Е.В., Назарко А.О. ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ», Аліменко Ю.Л. ВП «ЗАПОРІЗЬКИЙ ВІДДІЛ ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ»	
Молекулярна діагностика вірусних гепатитів: можливості автоматизованої системи GeneXpert. Зеленухіна О.В., Магаль Т.І., Балінська Г.М., Пузенко К.Г. ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ»	21-23
Аналіз поширеності ферментів резистентності серед популяції грамнегативних мікроорганізмів. Рибалко Н.Г., Петроченко Л.М., Аліменко Ю.Л. ВП «ЗАПОРІЗЬКИЙ ВІДДІЛ ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ УКРАЇНИ»	23-24
Аналіз і тенденції захворюваності населення на вірусний гепатит А за 2009 – 2024 роки в м. Запоріжжя. Забалуєва О.Ю. ВП «ЗАПОРІЗЬКИЙ ВІДДІЛ ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ»	24-27
Селективний тиск колістину на зростання поширеності <i>Morganellaceae</i> при гнійно-септичних інфекціях. Аліменко Ю.Л. ВП «ЗАПОРІЗЬКИЙ ВІДДІЛ ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ», д.мед.н. за спеціальністю мікробіологія, професор Степанський Д. Дніпропетровський державний медичний університет	27-28
Епідемічна захворюваність та протиепідемічний захист населення за 2021 – 2023 роки. Москаленко Д.Є. ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ», Науковий керівник – к.мед.н., доцент кафедри загальної гігієни, медичної екології та профілактичної медицини ЗДМФУ Федорченко Р.А.	28-30
Стан репродуктивного здоров'я жінок України за 2018 – 2023 роки. Зінченко М.О. ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ», науковий керівник – доцент кафедри загальної гігієни, медичної екології та профілактичної медицини Федорченко Р.А. Запорізький державний медико-фармацевтичний університет	31-33
Результати дослідження щодо дотримання антитютюнового законодавства в місті Запоріжжя. Острогляд К.О., Макаров Д.О., Черкасова В.В., Кирилова Н.М. ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ», Турчаненко Г.О. ВП «ЗАПОРІЗЬКИЙ ВІДДІЛ ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ»	33-35
Оцінка результатів проведених обстежень гостроти зору школярів в рамках реалізації проєкту «Зір школяра». Бакуліна І.С., Макаров Д.О., Кирилова Н.М., Кирпа І.А., Немикіна Л.В. ДУ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОЦКПХ МОЗ»	35-37
Оцінка ризиків для населення м. Запоріжжя в наслідок впливу дії електричного поля промислової частоти. Нурієва О.Ф., Гаврікова О.П., к.м.н. Костенецький М.І., Пантюхова В.Ю.,	37-39